

Sygn. akt III AUz 24/14

POSTANOWIENIE

Dnia 27 lutego 2014 r.

Sąd Apelacyjny w Gdańsku - III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie następującym:

Przewodniczący: SSA Iwona Krzeczowska-Lasoń (spr.)

Sędziowie: SA Maria Sałańska - Szumakowicz

SA Michał Bober

po rozpoznaniu w dniu 27 lutego 2014 r. w Gdańsku

na posiedzeniu niejawnym

sprawy (...) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w G.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G.

z udziałem zainteresowanych (...) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w G.

o wymiar składek

na skutek zażalenia (...) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w G.

na postanowienie Sądu Okręgowego w Gdańsku - VII Wydziału Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 5 grudnia 2013 r., sygn. akt VII U 1288/12

postanawia:

uchylić zaskarżone postanowienie.

Sygn. akt III AUz 24/14

UZASADNIENIE

Sąd Okręgowy w Gdańsku - VII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych postanowieniem z dnia 5 grudnia 2013 r., sygn. akt VII U 1288/12 zawiesił postępowanie odwoławcze na podstawie art. 177 § 1 pkt 3 k.p.c.

Sąd I instancji ustalił, że (...) Sp. z o.o. z siedzibą w G. wniosła odwołanie od decyzji z dnia 21 grudnia 2011 r., którą pozwany stwierdził, że dla ubezpieczonego S. R. zatrudnionego u ww. płatnika składek na umowę o pracę, podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne i ubezpieczenie zdrowotne wynosi, jak w tabeli w treści decyzji. Ubezpieczony w okresie wskazanym w decyzji uzyskał przychód z tytułu wykonania pracy w ramach zawartej z ABC Format Sp. z o.o. z siedzibą w G. umowy cywilnoprawnej - zlecenia na rzecz płatnika składek (...) Sp. z o.o. z siedzibą w G., z którym jednocześnie pozostawał w stosunku pracy. Miesięczny przychód nie został wliczony do podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne przez odwołującego z tytułu stosunku pracy. Sąd I instancji wezwał do udziału w sprawie w charakterze zainteresowanych S. R. oraz (...) sp. z o.o. z siedzibą w G.. Sąd I instancji postanowieniem z dnia

5 grudnia 2013 r. w sprawie VII U 1288/12 zobowiązał organ rentowy do wydania w terminie 60 dni decyzji w kwestii podlegania, bądź też niepodlegania zainteresowanego S. R. obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym jako ewentualnego pracownika (...) sp. z o.o. w G..

Sąd Okręgowy wskazał, że kluczowe znaczenie mają okoliczności zaistniałe po wniesieniu odwołania od zaskarżonej decyzji, tj. fakt uznania przez zainteresowanego (...) sp. z o.o. z siedzibą w G. roszczeń 48 osób pracowników (...) sp z o.o. z siedzibą w G., uznając relacje tych osób ze spółką za stosunek pracy oraz zobowiązując się do skorygowania deklaracji składanych do pozwanego za te osoby. Zdaniem Sądu Okręgowego nie jest on właściwy ani uprawniony do badania w niniejszej sprawie, czy podnoszony przez zainteresowaną spółkę stosunek pracy zaistniał, czy też nie. Gdyby bowiem przyjąć odmiennie, iż Sąd winien w sprawie dokonywać własnych ustaleń co do istnienia lub też nie istnienia stosunku pracy pomiędzy zainteresowanymi, wówczas przesądzenie w tym zakresie stanowiłoby naruszenie regulacji art. 477⁹ § 1 k.p.c. Dopiero po prawomocnym ustaleniu charakteru prawnego stosunku łączącego zainteresowanych, będzie można badać bieg przedmiotowej sprawie.

Zażalenie na postanowienie wniosła (...) Sp. z o. o. z siedzibą w G. zarzucając:

- naruszenie art. 177 § 1 pkt 3 k.p.c. poprzez jego nieprawidłowe zastosowanie, polegające na przyjęciu, iż postępowanie cywilne, którego stroną jest organ administracji publicznej, może zostać zawieszona w oparciu o ww. przepis, jeżeli rozstrzygnięcie sprawy cywilnej zależy od uprzedniej decyzji tego właśnie organu,

- naruszenie art. 177 § 1 pkt 3 k.p.c. poprzez jego nieprawidłowe zastosowanie, polegające na przyjęciu, iż rozstrzygnięcie przedmiotowej sprawy zależy od decyzji pozwanego w przedmiocie ustalenia, czy ubezpieczony podlega ubezpieczeniom społecznym z tytułu stosunku pracy z uczestnikiem postępowania,

- naruszenie art. 177 § 2 k.p.c. poprzez zobowiązanie pozwanego do wydania decyzji administracyjnej w terminie 60 dni, podczas gdy wskazana podstawa prawna upoważnia Sąd jedynie do wyznaczenia terminu wszczęcia przedmiotowego postępowania.

Wskazując na powyższe podstawy skarżąca Spółka wniosła o uchylenie zaskarżonego postanowienia w całości i zasądzenie od pozwanego na rzecz wnioskodawcy kosztów postępowania zażaleniowego.

W uzasadnieniu apelacji Spółka wskazała, że stwierdzenie przez Sąd, iż to pozwany powinien wydać decyzję determinującą treść orzeczenia w przedmiotowej sprawie, jest, co do zasady, dysfunkcyjne. Prowadzi bowiem do sytuacji, w której jedna ze stron postępowania może narzucić Sądowi sposób, w jaki zakończy się jej indywidualna sprawa. Sąd byłby bowiem przedmiotową decyzją związany, co oznaczałoby obowiązek orzekania

z uwzględnieniem decyzji i jej wszelkich skutków. Ponadto podniósł, że podleganie przez ubezpieczonego obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym z tytułu stosunku pracy w (...) Sp. z o.o. nie stanowi koniecznego elementu rozpoznania zawisłej sprawy cywilnej. Kwestia ta winna mieć wtórny charakter w stosunku do ustaleń powziętych w toku niniejszego postępowania. Stosunek prawny, jaki łączył ubezpieczonego i uczestnika postępowania, tj. stosunek pracy lub stosunek cywilnoprawny, w żaden sposób nie przesądza o prawidłowości wydania przez pozwanego zaskarżonej decyzji z dnia 21 grudnia 2011 r.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Zażalenie (...) Sp. z o. o. z siedzibą w G. zasługuje na uwzględnienie.

W ocenie Sądu II instancji Sąd Okręgowy niezasadnie uznał, że w niniejszej sprawie zachodzą podstawy do zawieszenia postępowania sądowego na podstawie art. 177 § 1 pkt 3 k.p.c. z uwagi na okoliczność, że to pozwany jest władny wydać decyzję w przedmiocie podlegania bądź niepodlegania przez S. R. obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym jako pracownika (...) sp. z o.o. w G..

Wskazać należy, że zgodnie z art. 177 § 1 pkt 3 k.p.c. Sąd może zawiesić postępowanie, jeżeli jego wynik zależy od uprzedniej decyzji organu administracji publicznej. Oznacza to, że sąd nie powinien wszczynać bądź kontynuować postępowania cywilnego, jeżeli przedmiot prejudycjalnego postępowania administracyjnego stanowi element podstawy faktycznej rozstrzygnięcia sprawy w postępowaniu cywilnym. Decyzja administracyjna ma w sprawie cywilnej znaczenie prejudycjalne, jeśli sąd z uwagi na niedopuszczalność drogi sądowej nie może samodzielnie w sposób wiążący rozstrzygnąć kwestii należących do drogi administracyjnej, co uzasadnia oczekiwanie na wydanie decyzji we właściwym postępowaniu. Stan uzasadniający zawieszenie postępowania cywilnego trwa do momentu zakończenia postępowania administracyjnego decyzją ostateczną, a jeśli właściwym do wydania decyzji w I instancji jest minister lub samorządowe kolegium odwoławcze, to do czasu rozstrzygnięcia ewentualnego wniosku o ponowne rozpoznanie sprawy (art. 127 § 3 k.p.a.; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 25 maja 2007 r., I CSK 24/07, Legalis). Sąd, nie mogąc rozstrzygnąć problemu należącego jedynie do kompetencji organu administracyjnego, wręcz musi zawiesić postępowanie do momentu rozpatrzenia zagadnienia przez organ administracyjny. Zależność ta następuje, gdy treść decyzji administracyjnej stanowi konieczny element podstawy rozstrzygnięcia merytorycznego lub formalnego sprawy cywilnej, tj. zachodzi niewątpliwy związek pomiędzy postanowieniem zawartym w decyzji administracyjnej a wynikiem rozpoznawanej sprawy przez sąd cywilny (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 8 grudnia 1995 r., III CRN 50/95, Legalis) (tak A. Góra-Błaszczkowska, Kodeks postępowania cywilnego. Tom I. Komentarz do artykułów 1-729, C.H. Beck 2013). Zarówno więc decyzja administracyjna, jak i postępowanie administracyjne, o jakich mowa w art. 177 k.p.c., to elementy załatwienia sprawy przez organ administracji co do jej istoty (art. 104 k.p.a.) (tak A. Zieliński, Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz, C.H. Beck, 2014).

Sąd Apelacyjny podziela pogląd, że takie znaczenie dla postępowania sądowego może mieć jedynie ostateczna decyzja administracyjna, czyli taka, od której nie służy odwołanie w toku instancji (art. 16 § 1 zdanie pierwsze k.p.a. - postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 25 lutego 2009 r., II CSK 501/08, LEX nr 528129).

Do decyzji ostatecznych należy zaliczyć decyzję organu pierwszej instancji, w stosunku do której upłynął termin złożenia odwołania i nie został przywrócony w przepisany trybie, decyzję wydaną przez organ odwoławczy (organ drugiej instancji) oraz decyzje ostateczne z mocy wyraźnego przepisu prawa materialnego (M. Jaśkowska, A. Wróbel, Komentarz aktualizowany do k.p.a., LEX/el., 2014).

W piśmiennictwie i orzecznictwie w odniesieniu do wpływu decyzji administracyjnych na postępowanie cywilne z reguły odróżnia się sytuacje, gdy chodzi o decyzje administracyjne o charakterze konstytutywnym oraz deklaratywnym. W odniesieniu do decyzji konstytutywnych uważa się, że zawieszenie postępowania cywilnego jest obligatoryjne (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 30 września 2010 r., I CSK 680/09, Lex nr 622200). Decyzje takie są zdarzeniami prawnymi (faktami) i wiążą sąd stanem prawnym będącym ich skutkiem (por. S. Hanausek, „Związanie” sądu cywilnego decyzją administracyjną, SC 1974, t. XXIII, s. 13). Z tego względu nie można uznać, że sąd na potrzeby postępowania cywilnego może sam „wykreować” ten stan rozstrzygając zagadnienie prejudycjalne. Co do zagadnień prejudycjalnych rozstrzyganych decyzją administracyjną o charakterze deklaratywnym zagadnienie jest bardziej złożone.

W literaturze akcentuje się myśl, że konieczność zawieszenia postępowania istnieje tylko wtedy, gdy przekazanie sprawy na drogę postępowania administracyjnego ma bezwzględny charakter, tj. sprawa nie ma w ogóle

cywilnoprawnej natury. Jeżeli zaś na drogę postępowania administracyjnego przekazano sprawę cywilną (czyli sprawę wynikającą

ze stosunków cywilnoprawnych), to zawieszenie postępowania nie jest obligatoryjne i sąd władny jest rozstrzygnąć tę kwestię samodzielnie (tamże, s. 22 i n.; J. Iwulski, Zwiążenie sądu powszechnego decyzją administracyjną na przykładzie decyzji dotyczącej stwierdzenia choroby zawodowej, M.Praw. 1995, nr 3, s. 72; zob. też A. Laskowska, Zawieszenie...,

s. 185 i n.). Zawieszenie postępowania nie jest wtedy konieczne, chociaż może być celowe.

Zwiążenie sądu decyzją administracyjną oznacza obowiązek orzekania

z uwzględnieniem decyzji i jej wszelkich skutków (K. Piasecki, Z zagadnień stosunku postępowania cywilnego do postępowania administracyjnego (w:) Proces i prawo. Księga pamiątkowa ku czci Profesora Jerzego Jodłowskiego, Ossolineum 1989, s. 449).

W przypadku decyzji konstytutywnych sąd w postępowaniu cywilnym musi uwzględnić stan prawny wykreowany w decyzji. Nie są natomiast wiążące w postępowaniu cywilnym ustalenia faktyczne dokonane przez organ administracyjny i będące podstawą wydania decyzji. W przypadku deklaracyjnych decyzji administracyjnych chodzi z kolei

o uwzględnienie stanu prawnego stwierdzonego w decyzji administracyjnej (zob.

np. W. Broniewicz, Postępowanie cywilne w zarysie, Warszawa 2008, s. 46). I w tym przypadku wykluczone jest zaś zwiążenie ustaleniami faktycznymi poczynionymi przez organ administracyjny (A. Jakubecki, Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz. Tom I, LEX, 2013).

Wskazać również należy, że Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 5 listopada 2012 r.,

II BU 2/12, LEX nr 1276217 wskazał, że decyzje odnoszące się do podlegania ubezpieczeniom społecznym mają charakter rozstrzygnięć deklaracyjnych i są wydawane dla stwierdzenia w konkretnej sytuacji faktycznej, że osoba, która dotychczas nie była objęta tym ubezpieczeniem, spełniła określone ustawą wymagania prawne, które uzasadniają „objęcie” jej tym ubezpieczeniem. Decyzje takie, w odróżnieniu od decyzji konstytutywnych, nie tworzą stanów prawnych, które powinny być uwzględniane przez sądy powszechne przy rozpoznawaniu sprawy. Kwestia zwiążania sądu cywilnego decyzją deklaracyjną nie jest postrzegana tak jednoznacznie jak zwiążania decyzją o charakterze konstytutywnym (...).

Co więcej, Sąd Najwyższy wskazał, że nie ma żadnych podstaw do stwierdzenia,

że sąd rozpoznający odwołanie od decyzji wymierzającej składki na ubezpieczenia społeczne wykracza poza przedmiot tej decyzji, ustalając czy w spornym okresie istniał obowiązek podlegania przez odwołującego się ubezpieczeniom społecznym.

Przenosząc powyższe rozważania prawne na grunt niniejszej sprawy wskazać należy, że Sąd I instancji błędnie zastosował art. 177 § 1 pkt 3 k.p.c., ponieważ decyzja organu rentowego, do wydania której zobowiązał pozwanego, w przedmiocie podlegania bądź niepodlegania przez S. R. obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym jako pracownika (...) sp. z o.o. w G. będzie decyzją

o charakterze deklaracyjnym, a więc nie stworzy stanu prawnego, który powinien być uwzględniony przez sąd powszechny przy rozpoznawaniu sprawy. Dotyczy ona sprawy wynikającej ze stosunków cywilnoprawnych. Rozstrzygnięcie pozwanego ww. zakresie nie będzie miało charakteru prejudycjalnego (przesadzającego kwestię objęcia ubezpieczeniem społecznym), ponieważ decyzja organu rentowego podlega weryfikacji w postępowaniu sądowym w razie wniesienia odwołania przez stronę. Również bez wyczerpania toku instancyjnego, bądź upływu terminu złożenia odwołania nie uzyskałaby charakteru decyzji ostatecznej.

Zdaniem Sądu Apelacyjnego w postępowaniu sądowym w sprawie VII U 1288/12,

w którym Sąd I instancji bada zasadność odwołania (...) Sp. z o.o. z siedzibą w G. od decyzji z dnia 21 grudnia 2011 r., a którą to pozwany określił dla S. R. zatrudnionego u ww. płatnika składek na umowę o pracę podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne i ubezpieczenie zdrowotne w okresie od stycznia 2008 r. do lipca 2010 r. mając na względzie konstrukcję prawną zawartą w art. 8 ust.

za ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (t.j. Dz. U. z 2009 r., Nr 205, poz. 1585 ze zm.), Sąd jest również uprawniony do zbadania, czy w spornym okresie zainteresowany S. R. podlegał obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym jako pracownik (...) sp. z o.o. w G.. W konsekwencji poczynione ustalenia ww. zakresie będą miały wpływ na ocenę zasadności odwołania (...) Sp. z o.o. z siedzibą w G. od decyzji z dnia 21 grudnia 2011 r.

W świetle powyższego uznać należało, że nie zachodziła podstawa prawna do zawieszenia postępowania odwoławcze na podstawie art. 177 § 1 pkt 3 k.p.c. w związku z tym Sąd Apelacyjny na podstawie art. 386 § 1 k.p.c. w zw. z 397 § 2 k.p.c. orzekł, jak w sentencji.

Zgodnie z art. 108 § 1 k.p.c. sąd rozstrzyga o kosztach procesu w każdym orzeczeniu kończącym sprawę w instancji. W judykaturze Sądu Najwyższego utrwalony jest pogląd, że przez orzeczenie kończące postępowanie w sprawie w danej instancji należy rozumieć wyrok (postanowienie co do istoty sprawy w postępowaniu nieprocesowym) albo inne orzeczenia, które trwale zamyka drogę do wydania wyroku (por. m.in. uchwałę z dnia 24 stycznia 2007 r., III CZP 124/06, OSNC 2007/6 poz. 91 oraz postanowienie z dnia 24 kwietnia 2012 r., I CZ 32/12, nie publ.). Przyjmuje się także, że chodzi tutaj o orzeczenie całkowicie kończące sprawę w danej instancji, a zatem o wyrok końcowy lub postanowienie o umorzeniu postępowania w całości lub odrzuceniu pozwu (odwołania) w całości, ponieważ dopiero takie orzeczenie pozwala na prawidłowe ustalenie wyniku sprawy, który z kolei w myśl art. 98 § 1 k.p.c. stanowi co do zasady podstawę rozstrzygnięcia w przedmiocie kosztów procesu.

Biorąc powyższe pod uwagę uznać należy, że postanowienie Sądu Okręgowego w przedmiocie zawieszenia postępowania nie stanowi postanowienia kończącego sprawę w instancji, gdyż nie rozstrzyga o całości postępowania, ani o jego meritum i z tego względu brak było podstaw do odpowiedniego - w myśl art. 397 w zw. z art. 391 § 1 k.p.c. - stosowania w postępowaniu zażaleniowym przez Sąd Apelacyjny przepisu art. 108 § 1 k.p.c. i orzekania o kosztach tego postępowania przed zakończeniem sprawy w całości w pierwszej instancji.